

Bilen Bildiği
Kadarıyla Allah'a
Davetten
Sorumludur

Nureddin Yıldız'ın Musab bin Umeyr Davetçi Okulu için yaptığı "Musab Olmak" (7.) dersidir.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ. وَصَلَّى اللَّهُ وَسَلَّم عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِهِ وَصَحْبِهِ أَجْمَعِينَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.

İslam'a çağırmak, müminler arasında Allah için yapılan işlerden bir iştir. Belki namaz gibi seccadesi serilip abdest alınarak yapılan olmadığı, Ramazan orucu gibi sahur-iftar saatleri belli olmayan bir işte de davet; iyiliği emredip kötülükten nehyetmek Allah için yapılan işlerden bir iştir ve bunun dinimizde de hükmü vardır.

Fantezi gibi veya emeklilikten sonra uğraşılacak bir iş değildir Allah'a davet; bütün müminlerin sorumluluğundadır. Kim bu davet işini yapacak ve dinî hükmü nedir bunun?

Kur'an-ı Kerim'deki açık ayetlerde Allah Teâlâ, "mümin olan herkese" yüklemiştir bu görevi. Ama bu yükleyiş, sözgelimi namaz gibi, ezan okununca camiye gitmenin görev olması durumu gibi değildir. Bu ters algılandığından ki Allah'a davet, cami hocalarının işi olarak algılanmıştır.

Ayetler ve hadis-i şerifleri okuduğumuzda göreceğiz ki müminsek eğer, Allah'a çağırmak diye bir derdin olmalıdır. Mümin değilsen elbette böyle bir derd olmaz. Ama 'ben müminlerdenim' diyen, Allah'a davet konusunda nerede durduğuna dair bir muhasebe yapmak mecburiyetindedir –aksi takdirde müminlik askıda kalır.

Mümince yapılan her işin bir kategorisi -hükmü- vardır. Allah'a davet bunlardan hangisine girer? Farz mı vacip mi müstehap mı? Allah'a davet etmek bir farz-ı kifayedir. Yani bütün müminler bu davetle yükümlüdür. Bu görevi mahallemizdeki cami imamı veya okumuş biri yeteri kadar yerine getiriyorsa Allah'ın emri de yerini bulmuştur ve biz de rahat oturabiliriz. Peki görevin yerine getirildiği nasıl tespit edilebilir?

Sözgelimi bin kişinin oturduğu mahallede genciyle ihtiyarıyla, kadınıyla erkeğiyle herkes namazın farz ve alkolün haram olduğunu duymuş ve gerekli ikazlar yapılmış mıdır acaba? Bu mahallede herkes alkolün haram olduğunu duymuşsa, meleklere iman herkese tarif edildiyse, Allah'ın kitabı Kur'an'ı okumadığımız sürece Müslümanlığımızın bir anlamının kalmadığı söylenmişse mesele yoktur ve bütün müminler bu görevden kurtulmuş demektir.

Ama otuz-kırk kişi toplanıp Riyazu's-Salihin okuyorlar ancak yüzlerce kişi hâlâ hadis-ayet nedir bilmiyorsa şayet, ne cami imamının varlığı ne de hafızların bulunması, oradaki kimseyi vebalden kurtarmaz. Bu durumda herkes mesuldür. Farz-ı kifaye bu demektir. Selam almak da böyledir. İçeri giren biri selam verdiğiğinde 've aleykümüsselam' demek herkesin üzerine görevdir; ama bir kişi bunu söylerse herkesi vebalden kurtarmış olur.

Allah'a davet işiyle bütün müminler yükümlüdürler ve müminler bu görevi âlimlere-hocalara hiçbir zaman yıkamazlar. Evet, görev listesinin en başında âlimler vardır ve okudukça insanın mesuliyeti artar; ama 'lâilâheillallah Muhammedun Resûlullah' demek bu sorumluluktan pay almak demektir.

Bu konudaki ayet-i celileleri hatırlamamızda fayda var:

Al-i İmran suresinin 104. ayeti: **وَلْتَكُنْ مِنْكُمْ أُمَّةٌ يَدْعُونَ إِلَى الْخَيْرِ وَيَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَيَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَأُولَئِكَ هُمُ الْمُفْلِحُونَ** "Sizden bir grup, hayra davet etsin ve emr-i bi'l-maruf ve nehy-i ani'l-münker yapsın. Kurtulanlar onlardır."

Bu ayet, davet işinin farz-ı kifaye olması hükmünün de çıkarıldığı ayettir aynı zamanda. Çünkü 'bir grubun bu işle ilgilenmesini' söylüyor. İlgilenecek böyle bir grup yetiştirmediğimiz sürece hepimiz bunun vebalini taşıyacağız demektir.

Al-i İmran suresinin 110. ayeti: كُنْتُمْ خَيْرَ أُمَّةٍ أُخْرِجَتْ لِلنَّاسِ تَأْمُرُونَ بِالْمَعْرُوفِ وَتَنْهَوْنَ عَنِ الْمُنْكَرِ وَتُؤْمِنُونَ بِاللَّهِ “Siz öyle bir ümmetsiniz ki insanlık için çıkarıldınız. İyiliği emreder, kötülükten alıkoyar ve Allah’a iman edersiniz.”

İyiliği emir ve kötülüğü nehiy, Allah’a davetle birlikte zikredilen bir iş. Bir kimse kendi grubunun-tarikatının toplantılarına katılmakla yetiniyorsa o ümmet anlayışından yoksun demektir. Ümmet-i Muhammed’in mensubu olanlar, bütün insanlığın derdini dert edinirler.

Araf suresinin 157. ayeti: Bu ayette Allah Teâlâ, Efendimiz aleyhisselamı ümmî bir peygamber olarak tarif edip Hıristiyanlar ve Yahudiler’den İncil ve Tevrat’ında Resûlullah’ın müjdelendiğini bilip ona iman edenler olduğunu bildiriyor. O peygamber de “iyiliği emredip kötülüklerden alıkoyuyor onları, onlara temiz şeyleri helal ediyor ve pis şeyleri haram ediyor, onlardan günahları ve boyunlarındaki kelepçeleri kaldırıyor.”

“O peygambere iman edenler, destek olanlar, yardım edenler ve ona inen nura tâbi olanlar; kurtulacak olan onlardır.”

Bu ayet, Peygamber’e bir karakter çiziyor; iyiliği emreden, kötülükten alıkoyan, temizi helal ve pisi haram eden. Ona iman edenlerin de bu konuda ona yardım edenler olduğunu söylüyor sonra. Demek ki emr-i bi’l-maruf ve nehy-i ani’l-münker görevini yapmayan Müslümanlar, bu ayette Allah Teâlâ’nın “onun yanındakiler” buyurduğu kadrodan değiller.

Herkesin doğal bir cevabı ya da mazereti var: Gücüm yetmiyor/bilgim yok. Bununla hatip olmadığını kastediyor insanlar. Ancak bu mazerete defalarca Musab bin Umeyr’i örnek verdik. O Kur’an hafızı değildi, bin tane hadis biliyor değildi ve hiçbir ‘ilmihâl’ kitabını da okumamıştı; ama İslam devleti kurdu. Demek ki mesele bilgi meselesi değil. Zaten herkes bildiği kadarının hocasıdır ve bildiği kadarına davet eder.

Ebu Bekir radiyallahu anh ki Peygamber aleyhisselamdan sonra ümmetimizin bir numarasıdır, iyi hatip olduğuna dair yek bir kanıt yok elimizde. Mesela Ali bin ebi Talip müthiş bir hatipti. Osman bin Affan ümmeti on iki sene idare etti, bu süre zarfında ‘filan yerdeki konuşması şöyleydi’ diye tek bir cümle yok hakkında. Cümleler ağzından kelime kelime çıkmış.

Ebu Bekir radiyallahu anının on satırlık bir konuşması yok elimizde; ama onun Allah’a davetteki yerini tartabilecek bir terazimiz de yoktur. Eğer hitabetle ve yazıyla ölçeceksek sıfır derecesinde duruyor. Sonuçları ve hizmetin kalitesiyle ölçeceksek de onun önüne çıkacak bir kişi yok.

Bundan da anlaşılıyor ki iyi hitabet, kaliteli konuşma gibi kriterler, evet faydalı ve gerekli ama şart değildir. Davet, iman ve heyecan ister. Bu ikisine sahip olan kimse hiç dil bilmeseyse bile çok şey anlatır. Bunun da en kolay örneği ashab-ı kiramdır. Antakya’ya geldiler ve insanları İslam’a davet ettiler. Antakya’da Rumca konuşuluyordu. Antakya’dakiler de ashab-ı kiram onların şehrine geldi diye Arapça kursuna gitmediklerine göre nasıl anlaşmış olabilirler?

Dilleriyle değil mimikleriyle konuşmuştu ashab-ı kiram. Onlar da kulaklarıyla değil gözleriyle dinlediler ve gaye anlaşıldı. Böylece Ömer bin Hattab zamanında Antakya İslamlaştı, gönüller fethedildi.

Çünkü İslam edebiyat dini değildir, yürek dinidir. Yüreklere de dillerden çok tavırlar anlatır. Samimiyeti ve duygusallığı yanında olan bir davetçinin yabancı dile ihtiyacı yoktur. Elbette olsa o da iyi olur, keşke yedi dil bilse davetçilerimiz; ama zarurî değil. Birbirinin dilini anlamadığı hâlde yabancı ırktan iki kişinin nasıl âşik olabildiği de bununla bağlantılıdır. Gönüllerin anlaştığı yerde dile ve kulağa ihtiyaç yoktur.

Davetçinin gönlü coşmamış ve Musablaşmamış, dilinden önce gözlerinden nur fıskırmıyorsa onun yaptığı edebiyattır ve bunun da tesiri yoktur. İyidir, güzeldir ama edebiyat başka İslam'ın derdi başkadır.

Yüreği iman dolu olduktan sonra davetçinin, bütün gönüller ona doğru akar. Eğer dil meselesi olsaydı mesele, Ebu Leheb'in kendi dilinde inen Kur'an'ı o anlardı. Ama Selman-ı Farisî anladı, o anlamadı.

Davetçinin gönlünde heyecan ve sempati olacak; Allah da kalpleri iki parmağı arasında tuttuğu için bütün kalpleri ona yönlendirecek. Zaten o, kalpleri sana doğru çevirmedikçe sen yüz dört kitabı da hatmetsen insanlar anlamaz. İnsanlar İbrahim aleyhisselamı dinlemediler, seni niye dinlesinler?

İnsanların bu işi yapamadığı, kapasitesi olmadığı gibi mazeretleri olanlara fıkıh eksenli itirazlarımız var.

Bir: Rabbimiz, hepimize davet görevi yüklemiştir ve biz şuna iman ederiz: Allah, olmayacak şeyi emretmez. Kula kaldıramayacağı yükü yüklemesin. Eğer Allah davet etmemizi buyurduysa ümmete, bu yapılabilir bir iş demektir.

Allah Teâlâ, İbrahim aleyhisselama, *وَأَذِّن فِي النَّاسِ بِالْحَجِّ*, "sen insanları hacca çağır" buyurdu. O da çıktı bir taşın üzerine ve ben kimi çağıracağım, kimse yok ki burada dedi. Allah ise ona emretmesini buyurdu. Çağırdı.

Hacca her giden 'lebbeyk Allahümme lebbeyk' der, 'buyur Rabbim, ben geldim' demektir. Binlerce sene önce İbrahim aleyhisselamın Allah'ın emriyle yaptığı çağırışı duyduğunu ve geldiğini söylemiş olur insanlar. Haccın manası budur.

Peki, İbrahim aleyhisselam o gün boşluğa mı söylemişti sözlerini? Orası öyleydi ama duyuran Allah'tır.

Niye gencinden yaşlısına herkes Kâbe'yi bir defa olsun görebilmek için hasret çekiyor? Çünkü İbrahim aleyhisselam öyle samimi ve yürekten çağırırdı ki, mümin olarak yaşayan herkeste yankı buluyor sesi. Allah'a davetin en canlı örneği budur: En mümkün gözükmeyen İbrahim aleyhisselamın çağırışıydı, bomboş Mekke vadisine bağırıyordu.

İki: Davette gaye, insanların iki gün içinde bataklıklardan çıkıp ashap gibi olması değildir. Gayeyi Araf suresinin 164. ayeti açıklar. Müşriklerin peygamberlere itiraz edip karşı çıktıklarını söylüyor Allah. Hanımları veya bir başkası da peygamberlere diyor ki: Yahu Allah bunlara belayı indirecek, kulakları tıkanmış, kalpleri mühürlenmiş bunların. Ne diye bugün yine gidip bir şeyler anlattın onlara ki! Alay ediyorlar, taşıyorlar seni...

Peygamberler ne diyor: *قَالُوا مَعذْرَةٌ إِلَىٰ رَبِّكُمْ وَلَعَلَّهُمْ يَسْتَفْتُونَ* "Rabbimize karşı özrümüz hazır olsun bizim. Bir umut, belki Allah'tan korkarlar."

Allah benim bu işi dert edip gaye edindiğimi görsün, gerisi hiç önemli değil.

Üç: Resûlullah sallallahu aleyhi ve sellem hadîs-i şerifinde göreceğiz ki Müslüman olduğu hâlde Allah'a davetten muaf tek bir insan tutulmamıştır. Al-i İmran suresinin 104. ayetinde "sizden bir grup bulunsun" buyrulmuştu, Müslim'deki (50) bir hadis ise iman etmiş bütün Müslümanlar'ın görevi olduğunu haber veriyor bunun.

Abdullah ibni Mesud rivayet ediyor: "Allah'ın benden önce gönderdiği bütün peygamberlerin havarileri (yakın adamları) olmuştur. Onlar peygamberlerinin sünnetini uygulamışlardır. Sonra bir grup gelmiştir ki yapmadıkları şeyleri konuşurlar ve emredilmedikleri şeyleri yaparlar (sapıtırılar). O sapıklar la eliyle cihat eden mümindir, diliyle cihat eden de mümindir, kalbiyle cihat eden de mümindir. Ama bu üçünün ötesindekiler için susam tanesi kadar bile iman yoktur."

Bu hadis-i şerif kimin mümin olup olmadığını haber veriyor: Ya elinle ya dilinle ya da seccadenin başına geçip “Ya Rabbi ben bu kimseyi sevmiyorum, onu ıslah et, olmayacaksa kahret” diyerek mücadele etmek. Aksi takdirde kalpte iman yok demektir.

Demek ki davet, hoca işi değil Müslüman işidir. Evet, elinle olmuyor belki; öyleyse dille yapmaya çalışacaksın bir şeyleri. Onunla da olmuyorsa kalbinle yapacaksın. Dolayısıyla Allah’a daveti hocalara, imam-hatip mezunlarına, cami imamlarına yıkmak gibi bir hakkı yoktur Müslümanlar’ın. Böyle bir hataya düşüldüğünde toplumun bütün fisk-u fücürünü ve Allah’a davetin eksikliğinden kaynaklanan günahı omuzlanmış olurlar.

Şuayb aleyhisselam, Kur’an-ı Kerim’in eziyet çektiği anlatılan peygamberlerindedir. Onunla istihza ediyorlar ve ‘senin namazın bizim işimize gücümüze karışmak mı yahu’ diye üsteliyorlar. Bu karşı gelişlerden sonra ise Şuayb aleyhisselam, davetçinin parolası hâline gelmesi gereken önemli bir mesajı var.

Hud suresinin 88. ayetinden: **إِن أُرِيدُ إِلَّا الْإِصْلَاحَ مَا اسْتَطَعْتُ وَمَا تَوْفِيقِي إِلَّا بِاللَّهِ عَلَيْهِ تَوَكَّلْتُ وَالِيهِ أُنِيبُ** “Ben gücüm kadarını düzeltmek istiyorum. Başarmam ancak Allah’ın yardımını ile mümkündür. Ona dayanıp sığındım.”

Davetçinin derdi düzeltmek için uğraşmaktır; başarıyı verecek olan ise Allah’tır. Kulun vazifesi Allah’ın emrini yerine getirmek ve özrünü hazırlayarak “ben söylemiştim/yapmıştım ya Rabbi, çırpınmıştım” diyebilmektir. İnsanların kalbine hükmedecek olan Allah’ın işini kul üstlenemez.

Bu mazereti oluşturmanın yanı sıra, işimizde de belli bir kalite standardını yakalamamız gerekir elbette. Bu bir yandan da iddiamızı ispat edecek zemini oluşturmaktır. Bu minvalde bazı ilkeleri tespit etmeliyiz.

- 1- Biz Allah’a daveti ibadet olarak görürüz. Allah’a davet, ‘iş’ değil, ibadettir. Bütün ibadetlerin de iki temel dinamiği vardır: İhlas (Allah için yapmak) ve ittiba (sünnete uygun yapmak). Allah için yapıyorsun ama ashap-ı kiramin çizgisinin dışına taşıysan onun bir kıymeti yoktur. Hem ashap standardında olacak hem de niyetin Allah rızası olacak. İş, geçim, şöhret, grup menfaati vesaireyi aşmış olacaktır.
- 2- Davet bir gaye için yapılmalıdır. Bu gaye de ümmet-i Muhammed’dir. Bunun altında kalan hiçbir gaye, yapılan işe cihat kalitesi getiremez. Hiçbir mümin, tarikatına-vakfına-derneğine-ağabeyine hizmet ederek Allah’ın dinine hizmet etmiş olamaz. Allah’a çağırılır; vakfına çağırılmazsın. Dergine abone toplamak cihat değildir. Hiçbir dergi, hiçbir âlimin kitabı, hiçbir cemaatin prensipleri Allah ve Peygamber değildir. Sahipleri Allah’ın kulları ve iyi müminler olabilir; Kur’an’ın alternatifi değildirler –sahabeden biri bile olsa. Herhangi bir din/hizmet anlayışı benim dergimin satılmasıyla ya da vakfımdaki salonun dolup dolmamasıyla ölçülecekse o ibadet değil sosyal hizmettir.
- 3- Davet eden, ümmetinin yaşadığı dönemdeki gerçeklerini bilmelidir. Bu hangi aşırda yaşadığını ve hangi insanlarla haşır neşir olduğunu, teknoloji çağında olmanla ilgilidir. Şeytanın insanları hangi tuzaklarla alabora ettiğini bilmek zorundasın. Bu dönem, Müslümanlar’a zekâtın öneminin anlatılması gereken dönem değildir; faizin tehlikesinin anlatılması gereken dönemdir. Zekâtın anlatılacağı zaman, Ebu Bekir radiyallahu anhin dönemi idi. Şimdi zengin Müslümanlar zaten zekâtlarını verecek yer bulamıyorlar ama zekât verenler, bankada duran faizli parasının zekâtını vermeye kalkabiliyor. Kadınlar erkekleri, erkekler kadınları düşman bellemişler. Davetçi, ağustos ayında elinde kürkle dolaşarak insanlara kürk satmaya çalışmak hatasına düşmemelidir.

- 4- Kimi çağırıldığını bileceksin. Davetçi bir nevi doktordur. Karşındaki insanın başı ağrıyorsa ayağını muayene etmemelidir. Kimin derdinin ne olduğunu bilmeli. İman açısından baktığımızda üç sınıf insan var: Hastalıklı, cahil ve kibirli. Buradaki 'kibir' ayak ayak üstüne atan anlamında değildir; öğrenmek istemeyen anlamında. Böyle insana nasıl bir taktikle yaklaşılacağını bilmesi gerekiyor davetçinin. Bazısı da olur ki Aişe radiyallahu anha anamıza dil uzatır, ayetler arasından seçme yapar, hadisleri boş verir... böyle hastalıklı kimselere de nasıl yaklaşılacağını bilmek gerekiyor.
- 5- Kademelendirmeyi bileceksin. Mesela; teyemmüm dindedir. Ama ilk defa Müslüman olmuş birine teyemmüm niye anlatılsın; adamcağız tahareti bilmiyor henüz. Öncelikle istibraı ve tuvalet terbiyesini anlatmak gerekiyor. Sıralama ve kademelendirmeyi illa ki yapmak gerekiyor. Dün sarhoşken bugün dönüş yapan ve namazı, orucu, dini olmayan birine "Allah'ın emridir, hırsızın kolu kesilir!" niye diyesin?
- 6- Davetçi, teknoloji ve sistem olarak donanımlı olacak. Ehliyeti olmayıp araba kullanamayan, on parmak klavye kullanamayan, cep telefonundan bilgisayarına kadar cihazları kullanmaktan anlamayan kimse bu zamanda davetçi olamaz. Bu çağın adı telefon, bilgisayar ve internet çağıdır. Bunları en basit ve yaygın örnekler oldukları için veriyoruz, yoksa tabii ki Allah'a davet bunlardan ibaret değil.

Bunlarla birlikte unutulmamalıdır ki davetçi, müftü değildir. Davetçi fetva vermez, fetvayı taşır. 'Âlimler bunun haram olduğunu söylüyor' der. Müftülük Ebu Yusuf'un makamıdır ve zor iştir. Davetçi ise şehir şehir dolaştığı için okuma ve incelemeye vakti yoktur. Onun ancak hazır fetvaları okumaya vakti olabilir ve bununla da fetva verecek kıvama gelinmez.

اَلْحَمْدُ لِلّٰهِ رَبِّ الْعَالَمِيْنَ. وَصَلَّى اللّٰهُ وَسَلَّمْ عَلٰى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ وَعَلَىٰ اٰلِهِ وَصَحْبِهِ اَجْمَعِيْنَ.

Âlemlerin Rabbi Allah'a hamd, Efendimiz Muhammed aleyhisselama, ailesine, ashabına salat ve selam olsun.